

הגיליון מוקדש
לעילוי-נשמתו של מורי-
חמי, אשר אהב את התורה
בכל ליבו, נפשו ומאודו,
הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל.
ת. נ. צ. ב. ה.

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

כי-תצא

תשפ"ו

גיליון מס'

800

הטיש במגדל-העמק

בן סורר ומורה גדל, לעיתים, ברקע משפחתי כזה

ולקחת לך לאשה. לא דברה תורה אלא כנגד יצר-הרע, שאם אין הקדוש ב"ה מתירה, ישאנה באיסור. אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו 'כי תהיין לאיש' וגו', וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה. לכך נסמכו פרשיות הללו (דברים כ"ב, י"א וברש"י שם)

פרשת 'בן סורר ומורה' - פרשה שיפה נדרשת. אפשר לכתוב אנציקלופדיה חינוכית מהתובנות שניתן לשלוח מפרשה זו, שיש מחכמינו אומרים שלא הייתה. אך לקחיה כן היו.

אחת מהן, אולי, היא התובנה הבאה.

□ □ □

בשנים עברו הבנתי פשוטות כי מדובר בלוגיקה פשוטה של 1 פלוס 1: הבן יורש את התכונות מאביו (כפי שהרחיבו חכמי המוסר בפרשיות בראשית), ואם האבא מסגל אי-איפוק, גם הבן לא יודע מעצורים. אם האב, שיצרו חפז עליו, לא הצליח לבלמו, גם הבן שתאב מאוד לתרטימר בשר וחצי לוג יין - יעשה הכל כדי להשיגם, כולל

והצבעוניים.

כאשר ילד/נער חי באקלים לא רצוי, הוא מחפש אקלים אחר שנעים לחיות בו. פשוט מאוד.

מעתה אמור: ה"סופו להיות שונאה" איננו עונש נפרד מ"סופו להוליד ממנה בן סורר ומורה"; הוא חלק אינטגרלי מהתהליך - מדובר בשלב אחרי שלב.

□ □ □

כדי להבין כמה חשוב האקלים הביתי, בפרט כחומה מול תעתועי הרחוב, חשוב לשמוע את מה שיש בפיו של הגאון החסיד רבי יצחק-דוד גרוסמן שליט"א - רבה הנערץ של מגדל העמק, לומר.

"הרבה שואלים אותי, גילה פעם בשיחה מאלפת שקיימתי עימו בביתו, "איך גידלתי ילדים במגדל-העמק בתקופה ההיא של שנות ה-70, כשהמקום סבל מעזובה רוחנית קשה. וכולם נישאו לבני תורה תלמידי חכמים וחסידים.

"אני משיב להם: השקעתי בילדים בעיקר בשבתות. מידי ליל שבת-קודש הייתי יושב עם הילדים ועורך להם מעין 'טיש' במשך ארבע שעות תמימות. לימדתי אותם את כל שירי וויזניץ', לעלוב, בעלזא. חיות - זה העיקר. הרבנית תחי' השקיעה בילדים במשך כל השבוע, ואני, כמו שאומרים בהלצה, הייתי 'אבא של שבת'". ואידך, זיל גמור.

גניבה בלתי-פוסקת. כמו אביו, גם לו אין מעצורים. הוא חייב לקבל את תאוותו, ולאלתר.

אבל השנה, לאחר התבוננות, בשעות טמירות של ליל-שבת מלכתא, עלה בהגיוני הרהור נוסף:

□ □ □

בתובנה האמורה אולי דילגנו על כמה מילים באמצע, אך דומה שהן חלק בלתי-נפרד מהפאזל: "סופו להיות שונאה".

לפני שהבן נהיה בן סורר ומורה יש עוד שלב שאין לדלג עליו: "סופו להיות שונאה". אפשר שזה אחד מהצרות-הצוררות שמולידות את הבן הסורר ('הנוער המתמודד' בשפה עכשווית): אם האווירה בבית היא עכורה, אם השלום בו מעורער, זהו מתכון כמעט בטוח לנשירה של הדור הבא.

ולמה? פשוט מאוד. הבית הינה הקרקע היציבה של הילד, וכאשר האדמה רועדת לו מתחת לרגליים, אין סיבה שהוא יישאר כאן. לבטח יתור אחרי בית אחר, ובמקרים רבים הוא הרחוב רווי הפיתויים הנוצצים

**ואני - אומר הרב
בחיוך - הייתי אבא
של שבת...**

מתכון להצלחה בלימוד בסדר כולו.

תעשו סדר.

גם אם אתם נדרשים ללכת לבנק ל'סידור' כזה או אחר (כי אחרי ה'סדר' הבנק סגור), חכו עם זה לחצי-שעה האחרונה של הלימוד. התחלת סדר הלימוד בעסקי חולין עלולה לגרום שעסקי-החולין יימשכו מה שיגרום ללימוד בסדר כולו 'לקרטע', או לפחות לא להיות ברמה המיטבית.

על 'אש נמוכה'.

יש גם "ימים אשר אין בהם חפץ" - "ימי השנאה" בלשון רבינו תם. ימים שבהם החשק לא-משהו. גם אז לא כדאי להשתיק לגמרי את קול הלימוד. רצוי כן להגיע ל'סדר', ופשוט ללמוד ב'אש נמוכה' (שבסוף אולי כן תהפוך לגבוהה..).

כלל הוא בידינו: "משכני - אחרך נרוצה": גם אם בתחילה התחושה היה מריה-משהו, בסוף הדבקות בלימוד יוצרת תשוקה ודבקות גדולה בסוגיה.

אל תפסיקו לכתוב.

כתיבת ההערות בסוגיות הנלמדות (בהמשך גם 'חבורות' מלובנות היטב) יוצרות חידוד לנלמד ובהירות בסוגיה וכמובן 'מחייב' מלכתחילה ללמוד את הסוגיה בעמל ובעיון רב בכדי לעמוד ביעד של סיכום השיטות בצורה ברורה ולא מחוספסת, לצד סיפוק עצום מכל חידוש או הערה נאה. עט לכתוב.

ואתם יודעים מה? לא רק בבית בריסק, הדיוק והדקדוק בלשונות הראשונים (וכן הרמב"ם) וההשוואה ביניהם - הינם ממש 'מטמוניות', וחשוב להעמיק בכל תג בדבריהם. ובכלל, גילוי מהלך של 'לשיטתו' בראשונים לאורך כך מהלך הסוגיה (כמהלכו העקבי של רבנו רה"י הגרנ"צ פינקל וצ"ל) - מעלה קורת-רוח מרובה מאוד.

זמן' מוצלח לכולנו!

א. י. פ.

איסור תחומין בנסיעה ברכבת

במסכת עירובין (מג, א) למדנו: "בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה. עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דארעא סמיכתא היא. כי תיבעי לך, בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה. אי נמי דקאזיל בקפיצה".

שני מהלכים יש להבין שורש שאלה זו של 'תחומין למעלה מעשרה': א' - כפי שהלשון מורה, השאלה המרכזית הינה האם למעלה מעשרה הוא מקום שלא נחשב 'מקום' (לגבי איסור 'אל ייצא איש ממקומו'), והוא בבחינת טריטוריה בפני-עצמה וכדוגמת ספינה למשל. ב' - כפי שמתבאר בדברי רש"י ועוד ראשונים, ובהתאם אולי לנוסח הגמרא מיד, השאלה המרכזית כאן הינה האם למעלה מעשרה טפחים אינו דרך הילוך, ואם באמת מדובר בתל שרחב ארבעה, כפי שמדגישה הגמרא, גם מיקום זה ייחשב לדרך הילוך משום שנח ללכת בו.

עם-זאת, גם אם כאמור מדברי הגמרא נראה כצד שני, בהמשך הגמרא שמביאה להוכיח מסיפור הספינה שמופיע במשנה על ספינתם של חכמים שנתרחקה אחרי אלפיים אמה בעל-כורחם והשאלה האם מותר לטלטל בה רק ד' אמות (מקומו של אדם) או שמא בכל רחבי הספינה, שהיא כעת 'מקומו של אדם' (כדוגמת עירו של אדם שאין כאן קולא שניתן לטלטל בכל העיר, אלא זהו מלכתחילה תחום-השיפוט הטבעי של האדם) - כאן נראה בברור כי הספק הינו כן כצד ראשון, כי לפי הצד השני שהשאלה הינה מהו דרך ההילוך, הרי שניתן לתלות שבספינה, הגם שגבוהה היא טכנית מעשרה, בוודאי נח ללכת עליה, והיא הרי בוודאי מוגדרת כ'דרך הילוך' (אלא אם כן נדון כאן בשאלת 'רכוב כמהלך', וכפי שאכן ראיתי בכמה אחרונים שדנו לגבי נסיעה ברכבת וכדומה האם נחשבת כ'הילוך' לגבי איסור יציאה מחוץ לתחום-ראה בית יוסף סוף סימן רס"ו, פירוש מגן אברהם שם, ביאור הלכה תחילת סימן ת"ד וכן בשו"ת חתם סופר חלק ו' סימן צ"ז). ואכן צריך עיון מה באמת פשט דברי הגמרא.

ולכל הפחות נראה להסביר שורש צד זה של 'דרך הילוך' והוא על בסיס מה שהביא מרנא הקהילות יעקב לדון האם גדר איסור 'תחומין' בשורשו שייך למלאכת 'הוצאה' (וכפי שנקט בספר 'אור שמח') ומובן הוא לפי מה שלמעשה למדו חז"ל את איסור הוצאה מאותו הפסוק של תחומין ובמקום 'אל יצא' קראו 'אל יוציא', ובהיות ויודעים אנו כי במלאכות שבת חובה לעשות את המלאכה כדרכה, ולכן אדם שהוציא בשבת שלא כדרך המוציאים לא עובר איסור (ראה משניות שבת פרק ו' משנה ג'), הרי שגם כאן אם לא יוצא מחוץ לתחום בדרך ההילוך הרגיל לא נחשב 'אל יצא', שאין דרך יציאה בכך. ויש עוד מקום להרחיב בזה ובהתאם לשורש איסור מלאכת 'הוצאה' עצמה. וחונן הדעת יאיר עיינו בתורתו.

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

ששת הדברות

6 טיפים חועילים ל'זמן' אלו

מוצלח ומרוסם

א. י. פ.

מתוך הספר 'דרכי' - חלק ראשון

כלל ראשון - השאיפות.

התשתית לכל 'זמן' מוצלח - זו התכנית שהצבתם לעצמכם בתחילת הדרך. אם אתם מסמנים לעצמכם 'שאיפות' בתחילת הזמן - הרי שיש לכם מנוע אנרגטי להעצמת ה'זמן' כולו. אם החלטתם בנחישות לפני היום הראשון (אפשר גם קצת אחרי..) שאתם עושים הכל כדי שה'זמן' הזה יהיה "משובח" מקודמו - סביר להניח שכך בעז"ה אכן יהיה. כך - ה'יו בטוחים' - אתם מתחילים 'ברגל ימין'.

אבל שימו לב גם לדברות החשובות הבאות.

אל תיבהלו מההתחלה.

רבי ירוחם ממיר - המשגיח הנודע, כבר עמד על סודה של ההתחלה כמנוע משמעותי לכל ההמשך.

אולם לצד זאת, בל נשכח כי כלל הוא בעולם ש"כל ההתחלות - קשות". הוי-אומר: כך הוא דרך הטבע, המאפיין כל מעבר חד כזה או אחר. בהתחלה השינוי הזה פחות קל לעיכול, אבל בהמשך הכל יזרום על-מנוחות.

מתחילים ברגל ימין.

אמרנו התחלה, אז באמת חשוב להתחיל את ה'סדר' ברגל ימין. כלומר: להצטייד בתחילת ה'זמן' בקבלה שהחצי שעה או יותר הראשונה של הלימוד תהיה מוקדשת ללימוד נקי, ללא דברים בטלים כלל. זהו

"כולנו במשפחה חיים את הסיפור הזה, את הניגון הזה", סיפרה הנכדה הגב' אסתר יניב ששיכלה את שני בניה בפיגוע מתועב ('המבשר לבית', פסח תשפ"ג). "את העובדה שסבתא זכתה להינצל, להינשא ולהקים שבט מאושר. רחל ביתי אף נקראה על שמה.

"והכל בזכות ניגון אחד ומיוחד שהקב"ה דואג שבדיוק אותו - שהושר על שולחן השבת בבית אבא - היא תשמע, במהלך טיול סתמי, ובעטיו תסובב ההשגחה את חזרתה למקום בעל הווי דתי, מה שישליך גם על עתיד הדורות.

"לאחרונה היה לנו כינוס משפחתי ואחד הנוכחים אמר משפט מעניין: "חושך שבטו - שונא בנו", אמר שלמה המלך. אפשר לפרש זאת גם כך: מי שחושך מבנו את השייכות לשבט המשפחתי, לשורשים שלו - שונא בנו!".

הסיפור הזה מזכיר - איך לא - את הסיפור הנודע הבא. על מלאכת הצלת הילדים פליטי-השואה נטל על שכמו אביהן של ישראל מרן הרב מפוניבז' צוק"ל, למענם אף הקים את פנימיות 'בתי-אבות', שם שימש להם כאב וכאם גם-יחד. בביקורו באחד המנזרים במהלך חיפושיו אחרי הילדים האובדים - קרא בלהט: "יידאלאך, יידאלאך, שמע ישראל השם אלוהינו השם אחד", והילדים נעורו כנשון-נחש וקראו: 'טאטע, מאמע', וכך נחשפה זהותם היהודית.

אלא שכאן, בסיפור הנוכחי, זה קרה במפתיע לחלוטין, בתזמון אלוהי מופעים.

מזמור לדוד

והנה במהלך הטיול קולטת אוזניה קול שירה מאחד מחלונות-הבתים. הניגון היה מְכָר לה. היטב היה מְכָר

'סבתא רחל' שרדה את השואה.

היא הייתה אז רק בת שלוש-עשרה ויחד עם שאר הילדים בקבוצה שעלו איתה ארצה, שובצה באקראיות בקיבוץ 'גן שמואל' הסמוך לחדרה שבשרון.

היא שאלה בתום האם מדובר במקום דתי, ואנשי הקליטה השיבו בפשטות: "בוודאי, עושים שם 'קידוש' בליל שבת...". היא, ילדה תמימה, האמינה. לא ידעה להיכן התגלגלה. אבל כחלוף ימים משהו הרגיש לה זר. מנוכר. לא ברוח של בית-אבא.

באחת השבתות יצאה לטייל עם חברותיה באחד המושבים.

והנה, במהלך הטיול קולטת אוזניה קול שירה מאחד מחלונות-הבתים. משהו בקרבה התעורר. הניגון היה מְכָר לה. היטב היה מְכָר לה. זה היה הניגון של 'מזמור לדוד' שמושר בסעודה-שלישית של שבת קודש. "זה השיר שלנו! אבא שלי שר אותו בבית!", פלטה בהתרגשות באוזני חברותיה. "הניגון הזה מחזיר אותי הביתה".

היא לא היססה ופנתה לבית ממנו בקע קול השירה. נקשה קלות על הדלת.

פתח את הדלת, כך יתברר בהמשך, בעל הבית, רבי שמחה הולצברג - 'אבי הפצועים' ותלמידו של הצדיק הירושלמי רבי אריה לווין צוק"ל. היא פנתה אליו וסיפרה לי כי השיר ששרו כאן - הוא השיר שאבא שלה היה שר בבית בפולין.

לאחר דין-ודברים שהתפתח הבין רבי שמחה, שהיה אבא לכל-כך הרבה אנשים שהיו זקוקים לו, כי המצב הרוחני שם בקיבוץ ממש לא הולם, בלשון המעטה, את בית אביה, הוא ביקש ממנה כי תחזור לקיבוץ והוא ידאג לחלצה משם.

לאחר זמן-מה ושיח עם אנשי הקליטה, הועברה - יחד עם חברותיה מהקבוצה הדתית - לקיבוץ הדתי 'חפץ חיים' בדרום.

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן

לקבל את הגיליון למייל ללא

תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

הרב השתמש במשל של המלחמה כדי להסביר מדוע אדם לא צריך להתייאש, כאשר ההתמודדות חוזרת דווקא אחרי תקופה טובה.

הוא מתאר מצב שבו אדם נלחם ביצר, מצליח להתגבר במשך כמה ימים ומרגיש שסוף סוף הצליח להשאיר את הקושי מאחוריו. אלא שאז לאחר תקופה של שקט, ההתמודדות שבה ומתגברת. הרב השווה זאת למלחמה שבה נדמה שכבר הושגה הכרעה: "הלא כבר ערכנו מלחמה וכבר כבשנו".

הרב פנגר הביא כדוגמה את המלחמות והסבבים הבלתי-פוסקים מול איראן, שבהם לאחר תקופות של תקיפות והפסקות נדמה היה שהמערכה הסתיימה, אך הנה לאחר-מכן שוב האיראנים הרימו ראש.

בהמשך עבר הרב לרעיון של "התחלה חדשה", במיוחד בחודש אלול ובפתיחת כל יום. הוא הסביר כי "הכל נמשך אחר הראשית", ולכן כדאי לנצל את תחילת היום כדי לקבוע הרגל חיובי. לדבריו, ניתן להצמיד לימוד תורה לתפילה או לפעולה קבועה אחרת: "כדאי לחבר משהו שאתה לא עושה עדיין, עם משהו שאתה גם ככה עושה".

הרב פנגר, מחבר הספר 'ארגז הכלים' - המפתח לחיים איכותיים-הציע להתחיל אפילו בחמש, עשר או עשרים דקות, ולא לקבל על עצמנו התחייבות שאינה מעשית.

המלחמה עם איראן - כמשל

לאחר ימים של הצלחה ושקט מול יצרו הרע, האדם עלול לחשוב שההתמודדות מאחוריו, ולא היא

בתוכנית 'השראה יומית' (קול חי') וברקע ימי אלול, מסר השבוע המרצה הנודע הרה"ג רבי יצחק פנגר שליט"א שיחה מרתקת על ההתמודדות עם היצר הרע, נפילות, תשובה והאפשרות לפתוח דף חדש, תוך התמקדות בדמותו של בן סורר ומורה.

לדברי הרב, המלחמה הרוחנית אינה אירוע חד-פעמי שמסתיים לאחר שהאדם מצליח להתגבר במשך תקופה. "עיקר יציאתך לזה העולם הוא רק למען היות לך מלחמה כל ימי חייך ולכן נוצרת", אמר.

הרב חידד והסביר כי גם לאחר ימים של הצלחה ושקט, שבהם האדם עשוי לחשוב שההתמודדות כבר מאחוריו, היצר עלול לחזור ולהתגבר. לדבריו, אין לראות בכך כישלון, אלא כחלק מהמציאות שבה האדם נדרש להמשיך ולהילחם.

האם נשיא ארה"ב מדבר בשפה הנכונה?

חדש!

מקורי, מפתיע ומעורר חשיבה!

לפרטים ורכישה: פלא! 0504116867 דוא"ל: a0504116867@gmail.com